

„ŠACHETNÍ DŘÍVÍ“ V DĚJINÁCH PRÁVA

ANTONÍN BRZOBOHATÝ

Pojednání popisuje historicky zajímavou etapu právní úpravy málo známého institutu „šachetního dříví“ a jeho právní regulaci ve vymezených obcích Dražanské vrchoviny. Uvedený pojem nenajdeme v žádném z historických pramenů práva. Název „šachetní dříví“ naznačuje souvislost se „šachtou“ – baní nebo dolem. Šachty byly ve středověku nadále značnými výhodami ve formě služebností. Mezi ně náleželo i poskytování dříví pro potřebu důlní činnosti.

Mezi uvedené služebnosti nelze však zařadit povinnost poskytování „šachetního dříví“, která se vztahovala k vymezeným usedlostem některých obcí Dražanské vrchoviny. V těchto obcích nebyla totiž nikdy provozována žádná důlní činnost s výjimkou obce Podivice, kde se ve velmi omezeném množství těžila stříbrná ruda.

Původ institutu „šachetní dříví“ je tedy nutno hledat v partikulární středověké právní úpravě, která regulovala hospodaření v královských, církevních, feudálních a městských lesích. Šachetní dříví bylo vrchností přikazováno každoročně ve čtyřicetiletých porostech. Těžba byla vyznačována na stromech, které byly pod úrovní porostu (dřevo spodní). Odpovídala dnešním probírkám jako druhu těžeb předmýtních. Zpracované dřevo si šachetníci odváželi bezplatně pro svou potřebu. Plocha, která byla určena k těžbě vyznačených stromů pro šachetníky, se nazývala „Strickel“. Měla tvar čtverce a proto byla označována též jako „Quadratstrickel“. Délka strany vyznačeného čtverce v sázích.¹

Prvý písemný záznam o poskytování šachetního dříví je dominikální fasa (Dominikalfasson) z r. 1750 a další je listina z r. 1794, která toto právo reguluje.

¹ Konšel J.: Naučný slovník lesnický, Čs.matice lesnická, Písek 1934, díl I., str. 243

Počet oprávněných obcí:

Obec	počet striklů	délka a šířka šachet (striklů)
Radslavice	43	8 1/6
Dědice	105	12 4/6
Podivice	39	10 3/6
Rychtářov	39	11 3/6
a Lhota	30	
Opatovice	38	11
Krásensko	26	13 3/6
Studnice	34	12

Průlom do poskytování šachetního dříví učinilo jeho vykoupení podle cís. patentu č. 130/1853 ř.z. z 5.7.1953. Většina práv šachetního dříví byla vykoupena a přestala být vedena v evidenci.

Nadále byla ponechána práva šachetního dříví v obcích:

RADSLAVICE: podle rozhodnutí c.k. mor. místodržitelství č. 3097 ze dne 13.4.1863 pro č. po. 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 44, 45 bylo právo šachetního dříví ponecháno, u ostatních usedlostí vykoupeno. Rozhodnutí bylo potvrzeno st. ministerstvem výnosem č. 16823 z 31.10.1863. Stanoveno, že šachetní dříví se má dodávat vyrobené oprávněných z revírů Radslavice, Dědice a Ferdinandsko. Stížnost oprávněných k rozhodnutí byla zamítnuta st. ministerstvem výnosem č. 25723 ze dne 15.2.1865.

RYCHTÁŘOV: C.k. mor. místodržitelství rozhodlo výnosem č. 15721 ze dne 3.7.1862, že právo šachetního dříví nadále potvrď pro usedlosti č.p. 13, 35, 51 a 54, všechna ostatní práva byla vykoupena.

PODIVICE: C.k. mor. místodržitelství rozhodlo nálezem č. 35319 ze dne 24.1.1863, že právo na šachetní dříví nadále náleží k usedlostem č.p. 2, 7, 8, a 44, ostatní práva byla vykoupena. K stížnosti oprávněných rozhodlo st. ministerstvo přípisem č. 7772 ze dne 28.6.1863, že právo bude poskytováno též pro č.p. 3, 5 a 6.

DĚDICE: Rozhodnutím c.k. mor. místodržitelství č. 22049 ze dne 9.10.1862

a č. 29953 ze dne 28.1.1864 bylo právo šachetního dříví přiznáno k usedlostem č.p. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 35, 37, 43, 49, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 65, 72, 76, 92, 105, 108, 111, 112, 122 a 125. Šachetní dříví bylo dodáváno z revírů Dědice, Radslavice, Rychtářov a Ferdinandsko. Ostatní práva byla vykoupena a stížnost zamítnuta.

KRÁSENSKO: Podle rozhodnutí c.k. mor. místodržitelství byla všechna práva šachetního dříví vykoupena. Rozhodnutí bylo potvrzeno výnosem státního ministerstva č. 16724 ze dne 7.7.1863.

OPATOVICE: Rozhodnutím c.k. mor. místodržitelství v Brně č. 902 ze dne 13.4.1863 byla přiznána práva šachetního dříví pro usedlosti č.p. 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 24, 34, 41, ostatní práva byla vykoupena. Stížnost státní ministerstvo zamítlo rozhodnutím č. 24545 z 25.2.1863. Přípisem č. 12018 ze dne 9.6.1864 c.k. mor. místodržitelství dále stanovilo, že k dodání šachetního dříví jsou příslušné revíry Dědice a Rychtářov.

STUDNICE: C.k. mor. místodržitelství nálezem č. 22048 ze dne 9.10.1862 rozhodlo, že veškerá práva na šachetní dříví se vykupují. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno výnosem stát. ministerstva č. 2722 ze dne 27.6.1863.

LHOTA: Rozhodnutí c.k. místodržitelství č. 22243 ze dne 19.10.1863 a rozhodnutí stát. ministerstva č. 3064 ze dne 8.3.1865 o zamítnutí stížností oprávněných se v archivu nenachází.²

Dopisem ze dne 14.1.1936 sděluje Ústřední ředitelství arcibiskupských statků-lesní ředitelství správě revíru Krásensko, že povinnost dodávky šachetního dříví pro usedlosti obcí Rychtářov a Opatovice, celkem 112 prm dříví tvrdého a 47 prm dříví měkkého přešla na Vojenské lesní podniky. Od 1.1.1936 převzala správu těchto lesů vojenská správa-Vojenské lesní podniky, vrchní správa Plumlov, na kterou byla služebnost dodávek šachetního dříví převedena.³

Na dotaz JUDr. Kornela, advokáta z Prahy, ze dne 15.9.1941 sděluje dne 20.10.1941 právní referát ústředního ředitelství arcibiskupských statků v Kroměříži, že práva šachetníků jsou vydržena, nejsou však knihovně zajištěna (intabulována) ani na majetku velkostaku vyškovského, ani jako právo na majetku šachetníků. Podle výpovědi šachetníků byla tato služebnost píňena až do r. 1950.⁴

² Státní oblastní archiv v Opavě, sign. G-Úř 2/18, karton 2198

³ Státní oblastní archiv v Opavě, dtto, převedení závazků z arcibiskupství olomouckého na Vojenské lesní podniky

⁴ Státní oblastní archiv v Opavě, dtto, - doklad, že právo šachetního dříví nebylo intabulováno, ale vydrženo.

8.1.1993 vyzvali šachetníci Vojenské lesy a statky ČR, s.p. odštěpný závod v Plumlově, aby právo poskytování šachetního dříví bylo obnoveno. Poněvadž právo nebylo intabulováno a žádný restituční právní předpis předmětný případ neřeší, výzva šachetníků byla zamítnuta.

Právní vývoj uvedené služebnosti poskytování šachetního dříví dokumentuje postup a rozhodování správních orgánů býv. Rakouska-Uherska. Dokládá zároveň výraznou ingerenci tehdejšího státu v právních vztazích regulujících poskytování šachetního dříví a skutečnost, že není šachta jako šachta.

ZÁVĚR

Služebnost poskytování šachetního dříví v některých usedlostech vymezených obcí Drahanské vrchoviny se nevztahuje k důlní činnosti. Tato služebnost se poprvé vyskytuje v dominikální fassí z r. 1750 pro obce Radslavice, Dědice, Podivice, Rychtářov, Lhota, Opatovice, Krásensko a Studnice. Služebnost byla z větší části vykoupena podle cís. patentu č. 130/1853 ř.z. a nebyla intabulována. Plnění bylo poskytováno do r. 1950. Poskytování šachetního dříví nebylo pojato do žádného restitučního právního předpisu.

RESUMÉ

Die Dienstbarkeit der Schachtholzgewährug in einigen Bauerngründen der abgegrenzten Gemeinden von Drahanská vrchovina erstreckt sich nicht auf die Bergtätigkeit. Diese Dienstbarkeait arscheint zum ersten mal in der Dominikalfasse im Jahre 1750 für Gemeinden Radslavice, Dědice, Podivice, Rychtářov, Lhota, Opatovice, Krásensko und Studnice. Die Dienstbarkeit wurde zum gröseren Teil nach dem kaiserlichen Patent Nr.130/1853 R.g. ausgekauft und wurde nicht intabuliert. Die Leistung wurde bis zum Jahre 1950 gewährt. Die gewährung von Schachtholz wurde darum in keine Restitutionsrechtsvorschrift aufgenommen.